

opinie&analyse

MEDELIJDEN MET DE ALLERSLIMSTEN IS ECHT NIET NODIG

We hoeven ons helemaal niet zoveel zorgen te maken om hoogbegaafden: ze zijn niet vaker depressief, ze hebben niet vaker ADHD of ontwikkelingsproblemen, schrijft **WOUTER DUYCK**. Ze moeten inderdaad uitgedaagd worden, maar als een gewone school dat niet kan, dan kan ze maar beter de deuren sluiten.

Een hoogbegaafde is geen paria (en ook geen topsporter)

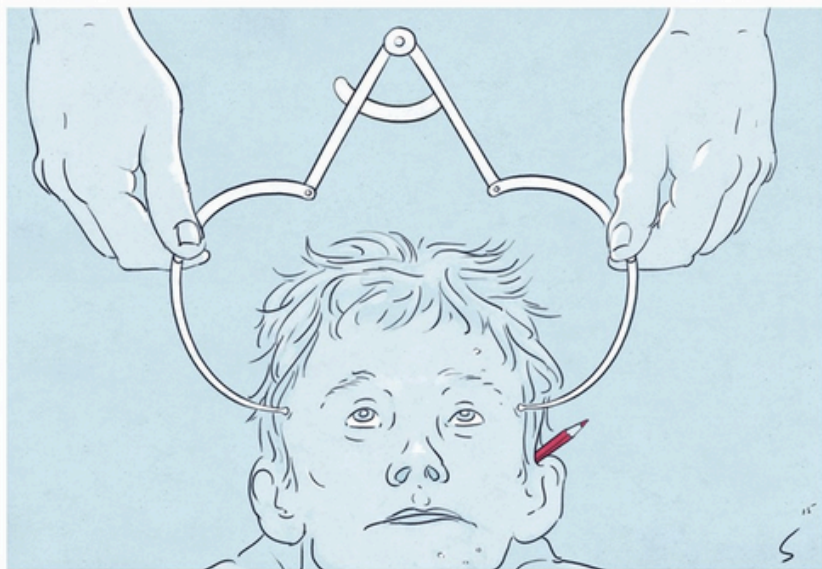
WOUTER DUYCK
Wie? Hoofddocent cognitieve psychologie (UGent).
Wat? De opening van twee scholen voor hoogbegaafden is wel een signaal: blijkbaar broeit het gevoel dat getalenteerde kinderen niet langer aan hun trekken komen in het gewone onderwijs.

Dit schooljaar is ons onderwijs liefst twee privéscholen voor hoogbegaafden rijker (*DS 18 augustus*). De initiatiefnemers klagen dat hun kinderen in het reguliere onderwijs sociaal-emotioneel vastlopen, er zouden burn-outs en depressies zijn, en ze zouden net als topsporters nood hebben aan aparte scholen.

De initiatiefnemers hebben zeker een punt als ze zeggen dat ons onderwijs voldoende aandacht moet besteden aan begaafde leerlingen. Maar tegelijk toont onderzoek dat hoogbegaafden het op het vlak van schoolresultaten, carrière en emotionele ontwikkeling doorgaans net wel goed doen. Ze hebben dan ook geen aparte scholen nodig.

Wat is hoogbegaafd?

Hoogbegaafd, wat betekent dat precies? Honderd jaar wetenschappelijk onderzoek

© Sebe Emmetot

toont dat mensen verschillen qua intelligentie - dat is zo bij alle menselijke eigenschappen. De gemiddelde intelligentie in de bevolking wordt aangeduid met een IQ van 100. Ongeveer twee derde van alle mensen wijkt niet ver af van dat gemiddelde (tussen 85 en 115). Hoe hoger (of lager) de score, hoe zeldzamer. Hoogbegaafd is dan wie bijvoorbeeld bij de beste 1 procent (IQ 135) of 5 procent (IQ 125) zit. Wie op die ene test een zeldzame score behaalt, dus. Het is dus geen aparte categorie mensen die op vele vlakken fundamenteel verschilt van andere mensen. Er valt ook nergens een strikte grens te trekken en het onderscheid tussen een IQ van 135 (hoogbegaafd) en 132 (niet hoogbegaafd) is triviaal.

Toch wordt hoogbegaafdheid de jongste jaren regelmatig opgevoerd als een ernstige risicofactor die stevast leidt tot emotionele en soms zelfs - o ironie - leerproblemen. Het is een teken des tijds. Elk gedrag dat enigszins afwijkt van het gemiddelde wordt onmiddellijk gepathologiseerd. Kinderen krijgen onmiddellijk een nieuw etiket opgekleefd, uiteraard met bijhorende behandeling. Terwijl begaafde kinderen in het begin van de vorige eeuw nog bestudeerd werden om hun bewonderenswaardige prestaties, doken in de jaren 90 plots de eerste studies en veronderstellingen op omtrent emotionele en gedragsproblemen bij hoogbegaafden. Een medicijn tegen hoogbegaafdheid blijft gelukkig voorlopig uit.

Wetenschappelijk onderzoek toont immers

aan dat die zorgen terecht noch nodig zijn. Er zijn geen aanwijzingen dat hoogbegaafde kinderen zich slechter voelen of gedragen. Laurie Martin en collega's vatten in 2010 nog de beschikbare wetenschappelijke literatuur samen en concludeerden dat hoogbegaafden niet vaker depressief zijn of persoonlijkheidsstoornissen hebben, niet vaker zelfmoord plegen, noch vaker aan een aandachtsstoornis zoals ADHD lijden. Het was wel zo dat hoogbegaafde kinderen beter met angstklachten omgingen dan andere kinderen. Hoogbegaafde kinderen kunnen dus normale (en ernstige) ontwikkelingsproblemen vertonen, maar niet in grotere mate dan andere kinderen, eerder integendeel. Recent Nederlands onderzoek wees overigens uit dat een jaartje overslaan evenmin emotionele problemen oplevert. Ook wat betreft de school is er geen reden om bezorgd te zijn over hoogbegaafden. De

Elk gedrag dat afwijkt van het gemiddelde wordt meteen gepathologiseerd. Een medicijn tegen hoogbegaafdheid blijft gelukkig voorlopig uit

Amerikaanse psycholoog David Lubinski volgde een selecte groep van 320 13-jarige hoogbegaafden, die uitzonderlijk scoorden wat betreft wiskundige en verbale vaardigheden. De groep overtrof tien jaar later zijn leeftijdsgenoten spectaculair inzake schoolresultaten, wetenschappelijke en technische verwezenlijkingen. Ze deden het uitstekend op school, haalden doctoraten en wetenschappelijke publicaties. Ze hadden veel hogere inkomens en leverden patenten op die gecommmercialiseerd werden en economische activiteit veroorzaakten.

Economische welvaart

Hoogbegaafden doen het dus net zeer goed op school en in hun verdere leven. De vergelijking met de topsporters loopt dan ook mank. Het speciale onderwijs is daar gerechtvaardigd door de nood aan sportinfrastructuur, aparte tijdsinvulling (trainingschema's bijvoorbeeld) en bijzondere didactiek buiten de normale eindtermen (zoals motoriek). Bij hoogbegaafden gaat het om cognitieve ontwikkeling. Dat is de kerntaak van elke school. Scholen die niet om kunnen met begaafde leerlingen sluiten maar beter de deuren.

Er is dus geen reden om medelijden te hebben met hoogbegaafden, maar dat goede nieuws betekent niet dat men deze kinderen zomaar aan hun lot moet overlaten in ons onderwijs, en dat ze zich zelf wel kunnen of moeten redden. Ook deze kinderen

hebben baat bij en recht op een optimale ontwikkeling. Macro-economisch onderzoek wijst uit dat betere cognitieve leerprestaties op school niet alleen goed zijn voor het individu, maar ook samenhangen met meer economische welvaart. Een samenleving die een kennis-economie wil zijn en een welvaartsstaat wil blijven, moet dan ook zorg dragen voor al haar grijze cellen, ook voor die van begaafde leerlingen.

Sociale mobiliteit

Het belang van deze privéscholen moet niet overschat worden. Maar ze zijn wel een signaal dat sommige ouders niet langer het gevoel hebben dat het reguliere onderwijs er ook nog is voor begaafde kinderen, en niet louter voor leerproblemen en sociale doelstellingen. Als te veel mensen dat idee krijgen, ontstaat het risico dat men denkt dat je voor uitstekend onderwijs alleen nog terecht kan in een parallel circuit van dure privéscholen, zoals in de Verenigde Staten of Groot-Brittannië. En als minder goedgeoede ouders van begaafde leerlingen goed onderwijs niet meer altijd kunnen betalen, verliest de overheid haar voornaamste instrument voor sociale mobiliteit. Ons onderwijs moet een thuis willen bieden voor die begaafde leerlingen. Je kan groepen differentiëren op basis van hun vaardigheden voor één of meer vakken. Of maak ten minste dat ook sterke leerlingen elke dag uitgedaagd worden. Daar worden niet alleen zij, maar ook de samenleving beter van.